

Országgyűlési képviselő

Iromány száma: **H/1498.**

Benyújtás dátuma: **2018-09-18 16:19**

Parlex azonosító: **14JEJTKM0001**

Címzett: **Kövér László, az Országgyűlés elnöke**

Tárgy: **Határozati javaslat benyújtása**

Benyújtó: **Dr. Tóth Bertalan (MSZP), Bangóné Borbély Ildikó (MSZP), Burány Sándor (Párbeszéd), Dr. Gurmai Zita (MSZP), Dr. Harangozó Tamás (MSZP), Dr. Mellár Tamás (Párbeszéd), Dr. Molnár Zsolt (MSZP), Dr. Varga László (MSZP), Hiszékeny Dezső (MSZP), Kocsis-Cake Olivio (Párbeszéd), Korózs Lajos (MSZP), Kunhalmi Ágnes (MSZP), Mesterházy Attila (MSZP), Molnár Gyula (MSZP), Szabó Sándor (MSZP), Szabó Timea (Párbeszéd), Tordai Bence (Párbeszéd), Tóbiás József (MSZP), Tóth Csaba (MSZP)**

Határozati javaslat címe: **A demokrácia helyreállítása és a tiszta politikai közélet megteremtése érdekében a vagyonnyilatkozat-tételi kötelezettség újraszabályozásának koncepciójáról.**

Az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény 28. §-ának (4) bekezdése alapján „**A demokrácia helyreállítása és a tiszta politikai közélet megteremtése érdekében a vagyonnyilatkozat-tételi kötelezettség újraszabályozásának koncepciójáról.**” címmel a mellékelt határozati javaslatot kívánom benyújtani.

...../2018. (.....) OGY határozat

A demokrácia helyreállítása és a tiszta politikai közélet megteremtése érdekében a vagyonyilatkozat-tételi kötelezettség újrászabályozásának koncepciójáról.

Az Országgyűlés

- elvárva, hogy a bűnüldöző, valamint az állam büntetőjogi igényének érvényesítéséért felelős intézmények a bűncselekmény szintjét elérő korrupciós cselekmények elkövetői ellen részrehajlás nélkül és a törvény legnagyobb szigorával lépjenek fel,
- a bűncselekménynek nem tekinthető korrupciós cselekmények esetében a társadalmi együttélés valamennyi területén jelen lévő beletörődő szemlélet megváltoztatásának igényével,
- az átláthatóság, a nyilvánosság növelése, a hatékony ellenőrzés, valamint a befolyástól való mentesség biztosításának a céljával, továbbá az elszámoltathatóság valódi feltételeinek a megvalósítása érdekében

a következő határozatot hozza:

1. Az Országgyűlés a vagyonyilatkozat-tételi kötelezettség újrászabályozásának a koncepcióját a mellékletben foglaltak szerint elfogadja.
2. Az Országgyűlés felhívja a Kormányt, hogy terjesszen elő a vagyonyilatkozat-tételi kötelezettség újrászabályozásának koncepciója szerinti törvényjavaslatot, amely a tárgykörrel összefüggő törvénymódosításokat is tartalmazza.

Határidő: e határozat közzétételét követő harmadik hónap első napja

Felelős: miniszterelnök

3. Ez a határozat a közzétételét követő napon lép hatályba.

KONCEPCIÓ - a vagyonyilatkozat-tételi kötelezettség újraszabályozására

I. Helyzetelemzés

A korrupció megelőzésének eszköztárában a bevalláson alapuló elszámoltathatóság érdekében kialakított jogintézményként, a tiltott vagyongyarapodás vizsgálhatóságának szándékával szabályozza a jogrendszer a vagyonyilatkozat-tételi kötelezettséget. A vagyonyilatkozat intézményének a célja, hogy segítségével az alaptalan gazdagodás lehetséges forrásai feltárhatók legyenek, a megismert adatok birtokában – több esetben – a nyilvánosság, emellett az ellenőrzés elvezethessen a vagyongyarapodás megítéléséhez, adott esetben a jogsértő felelősségre vonásához.

1. A kötelezettek köre

1.1. Ma a vagyonyilatkozat-tételi kötelezettséget elsődlegesen a jogviszony jellege és a feladatkör együttesen alapozza meg.

Vagyonnyilatkozatot kell tennie a törvény alapján a közszolgálatban álló személynek minősülő kötelezettnek: a rendvédelmi szerv, továbbá a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagjának, a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonájának, annak, aki közalkalmazotti jogviszonyban áll, annak, aki közszolgálati jogviszonyban, kormányzati szolgálati, állami szolgálati jogviszonyban áll, annak, aki ügyészségi szolgálati viszonyban áll, az igazságügyi alkalmazottnak, valamint a Magyar Nemzeti Bank alkalmazottjának, aki önállóan vagy testület tagjaként javaslattételre, döntésre vagy ellenőrzésre jogosult meghatározott ügyekben, így:

- a) közigazgatási hatósági vagy szabálysértési ügyben,
- b) közbeszerzési eljárás során,
- c) feladatai ellátása során költségvetési vagy egyéb pénzeszközök felett, továbbá az állami vagy önkormányzati vagyonnal való gazdálkodás, valamint elkülönített állami pénzalapok, fejezeti kezelésű előirányzatok, önkormányzati pénzügyi támogatási pénzkeretek tekintetében,
- d) egyedi állami vagy önkormányzati támogatásról való döntésre irányuló eljárás lefolytatása során vagy
- e) állami vagy önkormányzati támogatások felhasználásának vizsgálata vagy a felhasználással való elszámoltatás során.

1.2. A vagyonyilatkozat-tételi kötelezettség a betöltött tisztségen, beosztáson önmagában is alapulhat, így vagyonyilatkozatot a feladatkörétől függetlenül köteles tenni:

- a) a közigazgatási államtitkár, a helyettes államtitkár,
- b) a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló törvény szerinti rendvédelmi feladatokat ellátó szervnél osztályvezetői, illetve azzal azonos vagy magasabb beosztású vezetői beosztást, valamint a honvédek jogállásáról szóló törvény hatálya alá tartozó tábornoki vagy ezredesi rendfokozattal rendszeresített beosztást betöltő személy,
- c) a politikai tanácsadó és főtanácsadó, kormány- vagy miniszteri tanácsadó vagy főtanácsadó,
- d) a vezetői munkakört betöltő köztisztviselő vagy kormánytisztviselő,
- e) az, aki jogszabály alapján nemzetbiztonsági ellenőrzés alá eső köztisztviselői vagy kormánytisztviselői munkakört tölt be, továbbá
- f) az ügyész,

g) a közjegyző, valamint

h) a bírósági végrehajtó.

1.3. Vagyonnyilatkozat-tételre köteles még – szintén a feladatkörétől függetlenül –

a) a Magyar Fejlesztési Bank Rt. vezérigazgatója, igazgatóságának, felügyelő bizottságának elnöke és tagja,

b) a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. felügyelő bizottságának és ellenőrző bizottságának tagja,

c) a többségi állami részesedéssel működő gazdálkodó szervezet tisztségviselője és felügyelő bizottságának tagja,

d) az Országgyűlés és a Kormány által alapított közalapítvány kezelő szervének vagy szervezetének tagja, illetve egyéb tisztségviselője, továbbá

e) az a közszolgálatban nem álló személy, aki — önállóan vagy testület tagjaként — javaslattételre, döntésre, illetve ellenőrzésre jogosult

ea) az állam, önkormányzat, költségvetési intézmény, valamint többségi állami, illetve többségi önkormányzati tulajdonban lévő gazdasági társaság, továbbá az Országgyűlés, a Kormány, valamint önkormányzat által alapított közalapítvány által lefolytatott közbeszerzési eljárásban,

eb) feladatai ellátása során költségvetési vagy egyéb pénzeszközök felett, továbbá az állami vagy önkormányzati vagyonnal való gazdálkodás, valamint elkülönített állami pénzalapok, fejezeti kezelésű elő irányzatok, önkormányzati pénzügyi támogatási pénzkeretek tekintetében, illetve az Országgyűlés, a Kormány, valamint önkormányzat által alapított közalapítvány számára nyújtott támogatási pénzeszköz juttatásánál,

ec) egyedi állami vagy önkormányzati támogatásról való döntésre irányuló eljárás lefolytatása során vagy

ed) állami, önkormányzati, illetve az Országgyűlés, a Kormány, valamint önkormányzat által alapított közalapítványi támogatások felhasználásának vizsgálata, valamint a felhasználással való elszámoltatás során.

1.4. Vagyonnyilatkozatot tesznek: az országgyűlési képviselők, az Országgyűlés (nem országgyűlési képviselő) háznagya, az önkormányzati és a nemzeti önkormányzati képviselők.

1.5. Külön törvényi rendelkezés alapján vagyonnyilatkozat-tételre köteles:

a) állami projektértékelői jogviszonyban álló személy [2016. évi XXXIII. törvény],

b) a Közbeszerzési Hatóság Tanácsának elnöke, alelnöke és tagjai [2015. évi CXLIII. törvény],

c) a Nemzeti Emlékezet Bizottság tagja [2013. évi CCXLI. törvény],

d) a Nemzeti Választási Iroda elnöke [2013. évi XXXVI. törvény],

e) a Magyar Nemzeti Bank elnöke, a Monetáris Tanács tagjai és a felügyelő bizottság tagjai [2013. évi CXXXIX. törvény],

f) a Költségvetési Tanács elnöke [2011. évi CXCIV. törvény],

g) a jelentős költségvetési támogatásban részesülő civil szervezet nyilvántartás szerint képviseletre jogosult vezető tisztségviselője [2011. évi CLXXV. törvény],

h) a legfőbb ügyész, a legfőbb ügyész helyettese [2011. évi CLXIV. törvény],

i) a bíró [2011. évi CLXII. törvény],

j) az Alkotmánybíróság elnöke és tagjai [2011. évi CLI. törvény],

k) a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság elnöke [2011. évi CXII. törvény],

l) az alapvető jogok biztosa és helyettesei [2011. évi CXI. törvény],

- m) a köztársasági elnök [2011. évi CX. törvény],
- n) a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanács tagja [2010. évi CLXXXV. törvény],
- o) a kormány megbízott [2010. évi CXXXVI. törvény],
- p) a Nemzeti Földalap elnöke, elnökhelyettese, a Tanács és az ellenőrző bizottság tagja, mint az állami vagyonnal való gazdálkodás tekintetében javaslattételi, döntési vagy ellenőrzési joggal rendelkező személy [2010. évi LXXXVII. törvény],
- q) az országgyűlési képviselői megbízatással nem rendelkező állami (politikai) vezető [2010. évi XLIII. törvény],
- r) az Egyenlő Bánásmód Hatóság elnöke, elnökhelyettese [2003. évi CXXV. törvény],
- s) a meghatározott ügyben egyesbíró hatáskörében eljárásra jogosult bírósági titkár [1997. évi LXVIII. törvény],
- t) a Gazdasági Versenyhivatal elnöke, elnökhelyettese, a Versenytanács tagja [1996. évi LVII. törvény].

2. A vagyonyilatkozat tartalma, formája és esedékessége

2.1. A vagyonyilatkozat-tételi kötelezettséget rögzíteni kell a foglalkoztató szervezet szervezeti és működési szabályzatában, a gazdálkodó szervezet létesítő okiratában vagy az alapítvány alapszabályában. A vagyonyilatkozatot papír alapon kell megtenni.

2.2. A vagyonyilatkozatnak a kötelezett saját és a vele egy háztartásban élő hozzátartozók jövedelmi, érdekeltségi és vagyoni helyzetéről kell számot adnia. A vagyonyilatkozatot egy jogviszonyra, illetve egy munkakörre tekintettel kell megtenni. A vagyonyilatkozatot ma vagy az egyes vagyonyilatkozat-tételi kötelezettségekről szóló 2007. évi CLII. törvény szerint vagy az országgyűlési képviselőkre vonatkozó szabályok szerint kell megtenni, a nyilvántartásra, az őrzésre és az ellenőrzésre jogosult tekintetében található – törvényben meghatározott – különbségek mellett. Az adattartalmat és a formát a vagyonyilatkozat-tételt elrendelő törvény melléklete határozza meg.

2.3. Közszolgálatban álló személy foglalkoztatására irányuló jogviszonyt – a vagyonyilatkozat-tételi kötelezettség fennállása esetén – a vagyonyilatkozat teljesítéséig nem létesíthet, a vagyonyilatkozatot tehát a jogviszony létesítése előtt kell megtenni.

A vagyonyilatkozat-tételi kötelezettséget megalapozó munkakört, beosztást vagy feladatkört betöltő kötelezett a vagyonyilatkozat-tételi kötelezettséget a kinevezését, megbízását vagy vele más szerződéses jogviszony létesítését követő 30 napon belül köteles teljesíteni.

A jogviszony fennállása alatt az első nyilatkozatot követően egy évtől 1-2-5 év az az időtartam, amikor újabb vagyonyilatkozat-tételre kerül sor. A vagyonyilatkozat-tételi kötelezettséget ilyenkor az esedékesség évében június 30-ig kell teljesíteni. A vagyonyilatkozat-tételi kötelezettséget megalapozó jogviszony, beosztás, munka- vagy feladatkör megszűnését követő tizenöt napon belül kerül sor az utolsó vagyonyilatkozat megtételére, kivéve, ha a kötelezett újabb olyan munkakörbe kerül áthelyezéssel, ahol vagyonyilatkozat-tételre kötelezett.

2.4. Az országgyűlési képviselők, az önkormányzati képviselők és a nemzetiségi önkormányzati képviselők vagyonyilatkozata a szűkebb értelemben vett „politikus” vagyonyilatkozat megtétele a kötelezett megválasztását követően, az évente tett, az országgyűlési képviselők esetében a mandátum megszűnése után is benyújtandó nyilatkozat – az ellenőrzéshez szolgáltatott azonosító adatok kivételével – közérdekből nyilvános.

3. A vagyonyilatkozat ellenőrzése

A vagyonyilatkozatok kitöltése és begyűjtése, valamint tárolása rutinszerűen zajlik. Nincs arról érdemi információ, hogy a rengeteg kötelezett közül vannak-e egyáltalán olyan esetek, amikor a vagyonyilatkozat-tételi kötelezettség elmulasztásáról lenne szó, tehát a kötelezett maga szegülne szembe a törvénnyel. A munkaügyi bírósági joggyakorlat sem hoz példákat a fenti esetre, így közvetetten visszaigazolja azt, hogy elkészülnek a nyilatkozatok, így a vagyonyilatkozatok be nem nyújtása esetén alkalmazandó törvényi szigor a gyakorlatban nem kap szerepet. Nem találunk példát azokra az ügyekre sem, ha a benyújtott vagyonyilatkozatról kiderült volna, hogy lényegesen hamis adatokat tartalmaz. Így az ehhez az esethez kapcsolt szigorú szankcióknak sincs gyakorlati megvalósulása. Annak az eldöntése, hogy mi az oka e visszafogott gyakorlatnak, nagyon messze vezetne.

Vajon azért nem derül ki a vagyonyilatkozatokban foglalt adatok tartalmi tarthatatlansága, mert a vagyonyilatkozatok és a vagyongyarapodás megítélése teljesen formális? Esetleg pusztán arra szorítkozik a „vizsgálat”, hogy azt ellenőrizze, hogy a korábban kitöltött rovatokban az új nyilatkozatban is vannak-e adatok? Van-e egyáltalán megfelelő szakismerete egy humánpolitikai feladatot ellátó szakembernek arra, hogy vagyongyarapodást értékeljen?

Formális, teljesen hatástalan, éppen ezért nem hatékony a jelenlegi rendszer, hiszen „hivatalból” vizsgálat szinte sosem indul, az esetek szinte mindegyikében teljesítik a kötelező előírást, és lepapírozzák a vagyonyilatkozat átadását és átvételét, majd rögzítik, hogy semmilyen olyan körülményt nem tártak fel, ami további vizsgálódásra adna okot. Bármilyen bejelentés esetén sem történik semmi, szinte nyomozóhatósági szintű bizonyíték esetén sem kapcsolódik a bejelentéshez kötelező ellenőrzés, ezáltal a vagyongyarapodás mértéke sem tisztázható. Valójában csak a nyilvános vagyonyilatkozati kör esetében lehetséges, hogy akár a sajtó, akár a nagyközönség az adatokból szemezgetve jut el odáig, hogy bejelentést tegyen a vagyonyilatkozatban foglaltak valóságtartalmát érintően.

4. A vagyonyilatkozattal kapcsolatos jogkövetkezmények

A széles nyilvánosság előtt is ismertté vált ügyek ellenére a vagyonyilatkozattal kapcsolatos jogkövetkezmények a gyakorlatban egyáltalán nem működnek. A vagyonyilatkozat-tétel elmulasztása esetére kilátásba helyezett szankciók hatástalanságára a vagyonyilatkozatot kijavító országgyűlési képviselők példája első helyen hozható fel.

Az országgyűlési képviselők összeférhetlenségi eljárásának a törvényi szabályozása nem sikerült jól, mert egyrészt igen bonyolult, másrészt pedig kivitelezhetetlen. Már önmagában megmosolyogtató azon esetkör, amikor a törvényszegés következményeként nem lehet az összeférhetlenséget megállapítani (lex imperfecta szabályozás), mint ahogy az is, amikor a szabad mandátum elvét felrúgva kötelezően meg kell (ene) állapítani az összeférhetlenséget.

Nem logikus az a jogi megoldás sem, miszerint ha az Országgyűlés az összeférhetlenség kimondásáról határoz (sarkalatos többséggel!), az érintett képviselőnek 5 nap áll rendelkezésére az összeférhetlenség megszüntetésére vagy annak kezdeményezésére. Érthetetlen, miért nem az országgyűlési döntéssel szűnik meg a képviselői mandátum.

A vagyonyilatkozat jogintézményétől függetlenül nem lehet olyan jogi szabályozásbeli hézag, ami azt teszi lehetővé, hogy az országgyűlési képviselők esetében az összeférhetlenség hatálya alá nem tartozó, de bejelentendő tevékenységekről ne legyen adatszolgáltatás, valamint az e tárgyú adatok ne kerüljenek nyilvánosságra. Ehhez komfortos eljárási szabályrendszert is alkotni kell, mert

nélküle ezen anyagi jogi előírásoknak nincs sok értelmük.

II. A vagyonyilatkozat-tételi kötelezettség átalakításával szemben támasztott követelmények

A több évtizede meglévő, 2007-ben jelentősen kibővített vagyonyilatkozat-tételi kötelezettség a legszolidabb várakozásoknak sem felelt meg. Mára nyilvánvalóvá vált, hogy a nyilvános vagyonyilatkozatok esetében a politikai erőviszonyok képesek az ellenőrzés megakadályozására, s ha történt is ellenőrzés, az a valódi és szigorú felelősségre vonásra nem volt alkalmas, ahhoz nem vezetett.

Mivel a nyilvánosság nem reagál elég hevesen és határozottan a korrupciógyanús ügyekre, ennek az alapelvnek a megtartása mellett a vagyonyilatkozat-tétel új rendszerén belül más elemeket kell erősíteni:

- a) a kötelezetti kör a kormányzati tanácsadók és tanácsadó testületek tagjaival bővüljön ki,
- b) a kötelezett igazolt, illetve bevallott vagyona és jövedelme forrásának nyomon követhetőségét bejelentési kötelezettségek bevezetésével kell biztosítani,
- c) a vagyonyilatkozat-tétel nyilatkozati alapú, ám okirati igazolással kiegészített vagyoni- és jövedelembevallás legyen,
- d) a vagyonyilatkozat adatainak kétszintű ellenőrzése első szintjén egy objektív mutatón alapuló, mindenkire kiterjedő ellenőrzés találati eredményét mérlegelés nélkül kövesse a második szint, az átfogó vagyongyarapodási vizsgálat,
- e) az ellenőrzésre köteles személy felelősségének a megteremtése érdekében az ellenőrzési kötelezettség elmulasztásához közvetlen és súlyos jogkövetkezmények kapcsolódjanak,
- f) a jogkövetkezményeket szigorítani, végrehajtásukat ellenőrizni kell,
- g) az ellenőrzés eredménye és a vagyongyarapodási vizsgálat tárgyában hozott adóhatósági döntés rendelkező része közérdekből nyilvános legyen.

Lehetővé kell tenni, hogy a vagyonyilatkozatot a kötelezett elektronikus úton benyújthassa, valamint meg kell teremteni annak a lehetőségét, hogy az egyes, egymást követő vagyonyilatkozatok összevetése megtörténhessen.

III. A vagyonyilatkozat-tételi kötelezettség új rendszere

1. A vagyonyilatkozatra kötelezettek köre

1.1. A kötelezettek körét ki kell bővíteni a megbízással létrejött jogviszonyok esetében a kormányzati tanácsadók, illetve közjogi szervezetszabályozó eszköz útján létrehozott kormányzati tanácsadó testületek tagjaival.

1.2. A hatályos szabályok szerint hozzátartozó: a házastárs, az élettárs, valamint a közös háztartásban élő szülő, gyermek, a házastárs gyermeke, ideértve az örökbefogadott és a nevelt gyermeket is. Valamennyi hozzátartozónak a vagyoni és jövedelmi elszámolása, akinek a lakóhelye vagy a tartózkodási helye a kötelezettel azonos, vagyis akinek azonos címen van bejelentett lakóhelye vagy tartózkodási helye, része kell legyen a kötelezett vagyonyilatkozatának. Ez az érintetti kör bővítését jelenti, de akik — még ha nem is közös háztartásban — de egy fedél alatt élnek, vagyoni szempontból nem hagyhatók figyelmen kívül.

A bevallott és igazolt adatkörök tekintetében értelemszerű különbséget lehet tenni az azonos háztartásban és az azonos lakcímen, ám külön háztartásban élők között.

2. A vagyonyilatkozat tartalma

2.1. A kötelezett és a vele közös háztartásban és — ettől függetlenül új elemként — azonos

lakcímen élő hozzátartozók) összes jövedelme és összes vagyona a bevallási időszakban összeszámítandó. Ezeket az összesített adatokat a kötelezettnek be kell vallania. Ez az adat akkor is segít a kötelezett szűkebb családi körében lévő vagyon összehasonlításában, ha a kötelezett vagyonyilatkozata ugyan nyilvános, de a családtagjáié nem.

2.2. A bevallásnak — ha a kötelezett számára az összeférhetetlenség a gazdasági tevékenység tekintetében nem áll fenn — ki kell terjednie arra, hogy a kötelezett (és fent megjelölt hozzátartozói) gazdasági érdekeltségébe tartozó szervezet vállalt-e kötelezettséget olyan gazdálkodó szervezet javára, amelynek székhelye az Európai Unió területén kívül van.

Egy ilyen rendelkezés ugyan kizárni nem tudja, de az esetleges offshore kapcsolatok feltárásár a mégiscsak alkalmas lehet.

2.3. A vagyongyarapodás eltitkolásának „megfelelő” eszköze, hogy a vagyonelemet gazdasági társaság vagyonába mentik. Ebből kifolyólag célszerű annak az előírása, hogy a kötelezett (és fent megjelölt hozzátartozói) érdekeltségi körébe tartozó gazdasági társaság tulajdonában lévő vagyonból be kelljen vallani azt az összeget, amennyi a kötelezettet (és fent megjelölt hozzátartozóit) törvénybe foglalt elszámolási szabályok szerint a vagyonyilatkozat időpontjában megilletné.

2.4. A bevallani szükséges jövedelmek, vagyonelemek és gazdasági viszonyok tekintetében egyes vagyonelemekre a jelenlegi rendszer nem fordított kellő figyelmet. Ezek között például a nagy értékű ingóságok köre is alkalmas arra, hogy „forrása” legyen későbbi vagyongyarapodásnak.

A kötelezett (és hozzátartozói) részére adott baráti kölcsön esetében a kölcsönadó nevét és lakcímét fel kell tüntetni a vagyonyilatkozatban.

Be kell vezetni egy új bejelentési kötelezettséget a kölcsönt adó részére. Az új rendszerben, ha valaki magánszemélynek kétmillió forintot meghaladó baráti (=kamatmentes) kölcsönt nyújt, a kedvezményezett nevét és lakcímét, a kölcsön összegét és lejáratát az állami adóhatóság felé be kell jelenteni. Ez az adat nem csupán a vagyonyilatkozat ellenőrzésekor használható fel, hanem a kölcsönt adó adóellenőrzésekor is.

2.5. A kötelezett (és fent megjelölt hozzátartozói) részére adott családi ajándék több esetben volt már „magyarázat” a vagyongyarapodásra. A családi ajándékot a jövőben is be kell vallani, de ellenőrizhetővé kell tenni a kölcsönadó forrását is. Az illetekekről szóló törvényben korábban volt bejelentési kötelezettség a „családon belüli ajándéokra”. Ezt a rendelkezést vissza kell hozni, és újra jogi elő írássá kell tenni annak érdekében, hogy a kötelezett ne bújhasson a családjá mögé, amelynek a vagyoni viszonyairól egy ilyen bejelentés nélkül semmiféle adat nem áll rendelkezésre. A bevallási kötelezettség alá ebben az esetben is a kétmillió forintot meghaladó kölcsön esik.

2.6. A nagy értékű ingó vagyontárgyakat továbbra is be kell jelenteni. E vagyontárgyak valódi értékére vonatkozó információval elvben vagyonbiztosítás megléte esetén rendelkezhetünk. Ha a kötelezett rendelkezik nagy értékű ingóságaira vagyonbiztosítással, akkor legalább azt vélelmezni lehet, hogy van akkora mértékű vagyona. Ha vagyonbiztosítás nincs, akkor már az ellenőrzéskor elvárható annak a bizonyítása, hogy az újabb vagyonszerzés idején a fedezetéül szolgáló — bevallott — vagyon megvolt.

3. Bevallás és igazolás

3.1. Jelenleg a vagyonyilatkozat egyszerű bevallás, amely esetében az érintett példányához sem kell megőrizni a bevallott adatról szóló közhiteles nyilvántartásból származó hatósági bizonyítványt

vagy igazolást. A vagyonyilatkozati rendszer átalakítása pedig csak akkor nyer értelmet, ha az esedékes nyilatkozattételhez közvetlenül és elválaszthatatlanul járul hozzá az egyes adatok valódiságát igazoló közokirat/nyilvántartási adat beszerzése. Azokat a vagyoni adatokat, amelyek országos állami vagy önkormányzati nyilvántartásban közhitelesen szerepelnek, az adat első ízben történő feltüntetésekor hatósági bizonyítvánnyal kell igazolni.

Ezt követően a hatósági bizonyítvány mindaddig érvényes és felhasználható, ameddig a benne lévő adatokban nem következett be változás. A kötelezett felhatalmazást ad arra, hogy a nagy országos nyilvántartásokból az ellenőrzésre köteles szerv — kizárólag az ellenőrzés céljából és az ahhoz szükséges ideig — adatokat igényelhessen.

Az adatok igazolásának kötelezettsége a kötelezett (és hozzátartozói) pénzügyintézzel szemben fennálló tartozásaira, azoknak a vagyonyilatkozat esedékessége idő pontjában fennálló helyzetére, továbbá a gazdasági érdekeltségre vonatkozó adatokra (céginformáció) is kiterjed.

3.2. A jövedelmet az adóbevallásban szereplő adatokkal kell feltüntetni és igazolni. Ez még akkor is nyomon követhetőbb így, ha a vagyonyilatkozat esedékessége miatt időbeli eltolódás lehetséges, hiszen ezt legkésőbb a kötelezeti jogviszony megszűnésekor benyújtandó vagyonyilatkozatnál értékelni lehet.

4. A vagyonyilatkozat kapcsolata más ellenőrzési formákkal

Noha a közhatalmi tevékenységet vagy egyéb, a közpénzek felhasználását végzők tekintetében a jogrendszerben mára egy sor ellenőrzési formát ismer (nemzetbiztonsági ellenőrzés, megbízhatósági vizsgálat, stb.), ezek részben feleslegesen átfedik egymást, másrészt éppen ellenkezőleg: tudomást sem vesznek egymásról.

Az értelmetlen párhuzamosságok megszüntetése mellett meghatározott esetekben meg kell oldani, hogy a vagyonyilatkozat „bevallási” adataihoz a más vizsgálatra feljogosított szervek hozzáférjenek akkor is, ha a vagyonyilatkozat nem nyilvános (az igazolt adatokhoz e szervek a saját eljárásukban egyébként is hozzáférnek).

5. A vagyonyilatkozat nyilvánossága

5.1. A vagyonyilatkozatra kötelezettek többségének a vagyonyilatkozata, továbbá a hozzátartozók nyilatkozata nem nyilvános. Mivel több tízezer személy érintett a nyilatkozat megtételében, továbbá mivel magának a nyilatkozatnak a nyilvánossága nem elegendő a társadalmi rosszallás erősödéséhez, a nyilvánosságra hozás kötelező körének a bővítése valószínűleg nem tenné hatékonyabbá a rendszert. Ezzel együtt rendelkezni lehet arról, hogy a nyilatkozatok vagyoni részét a nyilatkozó kérésére közzé kell tenni.

5.2. A nyilvánosság bővítése az ellenőrzés szempontjából kap új jelentőséget, hangsúlyossá válik. Az, hogy az ellenőrzésre kötelezett az ellenőrzés során milyen megállapításokat tett, kezdeményezett-e más eljárást (vagyongyarapodási vizsgálat, büntető eljárás) a jövőben közérdekből nyilvános adatként minősüljön. Ezeket az adatokat az ellenőrzésre kötelezett honlapján közzé kell tenni.

5.3. Hasonlóan közzé kellene tenni a vagyongyarapodási vizsgálatról hozott határozat rendelkező részét is.

6. Az ellenőrzés

6.1. Ha a kötelezett nem választott tisztséget tölt be, akkor van olyan szervezet vagy személy, aki képes, továbbá szigorúbb szabályok és garanciák mellett rá is szorítható az ellenőrzésre. Ha az

ellenőrzésre nem egyetlen szervezet lesz jogosult, akkor nagyobb eséllyel kerülhető el, hogy az ellenőrzés politikai fegyverré váljon. Ebből következően az új rendszerben megmaradna a hatályos szabály, azaz, nem változna, hogy ki jogosult a vagyonyilatkozat ellenőrzésére.

Az ellenőrzést nem érdemes pusztán mechanikusan, változatlan szabályozás mellett rendszeressé tenni (évenként, kétévenként), de szubjektív szempontokhoz sem köthető az elrendelése.

6.2. Ki kell alakítani egy képletet, amely megmutatja, hogy a kötelezett és a nyilatkozat-tétel szempontjából érintett hozzátartozói a jövedelmi, vagyoni viszonyai alapján milyen mértékben gazdagodhatott reálisan az elszámolási időszak alatt. Ennek a segítségével az a vélelem állítható fel, hogy ha a képlet alapján megállapított összeget a vagyonyilatkozatban szereplő vagyon meghaladja, akkor a gazdagodás jogellenes. Ha a reális gazdagodás mértékét a vagyonyilatkozatban lévő adatok alapján a kötelezett vagyona meghaladta, az állami adóhatóság által végzett vagyongyarapodási vizsgálat kötelezően lefolytatandó lenne. Ehhez eltérő időpontokban benyújtott, egymással is összehasonlítható vagyonyilatkozatoknak kell rendelkezésre állniuk. A jogviszony megszűnésekor mindenképpen, de legalább kétévenként lehetne az ilyen ellenőrzés kötelező.

6.3. Az ellenőrzéshez biztosítani kell, hogy az ellenőrzést végző a vagyonra vonatkozó adatot tartalmazó közhiteles nyilvántartások adataihoz az ellenőrzés idejére és kizárólag ebből a célból hozzáférjen. Biztosítani kell az ellenőrzési lehetőséget arra nézve is, hogy nem áll-e fenn az az ok, hogy a korábban elmulasztott vagy valótlan vagyonyilatkozat miatt szűnt meg a jogviszony, azaz létrejöhöz-e egyáltalán a vagyonyilatkozat-tételre köteles újabb jogviszony (ld. a jogviszony megszűnésétől számított három évig közszolgálati, kormányzati szolgálati, állami szolgálati jogviszonyt az érintett nem létesíthet, valamint vagyonyilatkozat-tételi kötelezettséget megalapozó munkakört, feladatkört, tevékenységet vagy beosztást nem láthat el).

7. A jogkövetkezmények

A jogkövetkezmények szempontjából az országgyűlési képviselői vagyonyilatkozatok körében a változtatás feltétlenül indokolt. A jövőben megszűnik a képviselői mandátum, ha és amikor az Országgyűlés az összeférhetetlenséget megállapította. Felvethető a vagyonyilatkozatok nem megfelelő kitöltése, hiánypótlás vagy javítás esetén vagyoni típusú szankció (akár objektív alapon előírt bírság megfizetésére kötelezés) előírása is annak érdekében, hogy a kötelezettség teljesítése ne formális, hanem érdemi legyen.

A jogkövetkezmények tekintetében új elem a kötelezett közvetlen irányítását, felügyeletét végző személy személyes felelősségének érvényesítése. E nélkül továbbra is értelmetlenné válna a vagyonyilatkozati rendszer, mert a rendkívül szigorú vagyonyilatkozati és bejelentési kötelezettség nem párosul hatékony szankciórendszerrel. Hiába a szigorú előírás, ha érdemi fenyegetettség nincs még arra az esetre sem, amikor nyilvánvalóvá válik a vagyonyilatkozatban foglaltak megalapozatlansága.

Ha az ellenőrzésre jogosult a 6.2. pontban foglalt képlet alapján jogellenes gazdagodásra utaló adatot állapít meg és ezért a vagyongyarapodási vizsgálatot kezdeményez a kötelezett ellen, a kötelezett felettesével szemben fegyelmi és/vagy etikai eljárás megindítását kötelezővé kell tenni.

Az új rendszerben minden kötelezett esetében meg kell szabni egy alapállapotot, ahonnan a kötelezett (és fent megjelölt hozzátartozói) vagyongyarapodása indul, vagyis egy képzeletbeli kiindulópontot ahhoz, hogy a későbbiekben innen legyen megítélhető és összevethető az egyes

vagyonyilatkozatok sorsa. Ebből következően az új rendszer hatályosulásakor nem pusztán rutinszerűen kell sort keríteni a vagyonyilatkozat kitöltésére, hanem a kötelezettnek az új elemek figyelembevételével kell arról is nyilatkoznia, hogy pl. a fent megjelölt hozzátartozókkal együtt (ideértve például a családi és baráti kölcsönöket) milyen képzeletbeli vagyoni startvonalról indul.

Általános indokolás

A vagyonyilatkozat-tételi kötelezettség alapvetően a munkakörhöz, feladatkörhöz, tisztséghez, megbízáshoz kapcsolódik, elsősorban olyan feladatot végzőket kötelez a törvény vagyonyilatkozatra, akik közpénz felett rendelkeznek. A vagyonyilatkozat-tétel célja, hogy általa feltárható legyen a kötelezett vagyoni helyzetének változása, az esetlegesen jogellenes gazdagodás feltárása. Ha törvényesen megszerzett jövedelemmel nem támasztható alá a vagyongyarapodás, ahhoz a törvény a betöltött jogviszonyra is hatással járó jogkövetkezményeket fűz.

A vagyonyilatkozatra kötelezettek köre jóval tágabb az urizáló fideszes politikai elitnél. A közpénzek felhasználása tekintetében javaslat-tételi, döntési vagy ellenőrzési joggal rendelkezők tízezrei kötelesek ma vagyonyilatkozat-tételre anélkül, hogy ennek valódi „hasznáról” értesülhetett volna a közvélemény. Nyilvánvaló, hogy ezek a vagyonyilatkozatok is tartalmazhatnak „tévedést”, hallgathatnak vagy rejthetnek el jogellenesen megszerzett vagyonelemeket vagy jövedelmeket. Ezek között is valószínűleg található olyan, ami megfoghatatlan „családi ajándékból” vagy „baráti kölcsönből” szerzett vagyonról számol be.

Feltehetően olyan nyilatkozatot is találnánk, ahol az érintett pusztán a bevallásra kötelezett beosztásához járó hivatalos jövedelmével rendelkezik, családja ugyanakkor egyik napról a másikra gyarapodik jelentősen, pedig még a korábban bevallott nagy értékű ingóságokat sem kellett eladniuk. A családi segítség vagy a baráti kölcsön – mint a vagyongyarapodás forrása – jelenleg láthatatlan mező, hiszen még egy valódi vagyonyilatkozati ellenőrzés sem mehet el egy jogállamban addig, hogy ezeket a kapcsolatokat bűncselekmény gyanúja hiányában feltárja, a vizsgálatot rájuk is kiterjessze. A kötelezettséggel összefüggésben érintettek körének érdemi bővítése nem vezetne eredményre, helyette a vagyongyarapodás forrásának okirati igazolása látszik célravezetőbbnek.

A vagyonyilatkozatok adatai részben nyilvánosak, ám a politikai elittről elterjedt álláspont, miszerint „minden politikus lop”, nem segíti azt, hogy egy nyilvánosságra került „urizálás”, visszaélés, mi több, bűncselekmény gyanúja alapján markáns társadalmi elítélésre, majd jogi és egzisztenciális következmények érvényesítésére kerüljön sor. Ennek ellenére a nyilvánosság az egyik legfontosabb követelmény marad. Ugyanakkor a bevallott, illetve igazolt adatok nyilvánosságának bővülése önmagában szintén nem látszik hatékonynak. A vagyonyilatkozat-tétel új rendszerében, ahol a gazdagodás objektív mutató alapján minősülhet túlzónak, a kötelező vagyongyarapodási vizsgálatról szóló határozat rendelkező részét kell nyilvánossá tenni.

A vagyonyilatkozat-tételi kötelezettség kapcsán a legneuralgikusabb pont a nyilatkozatok ellenőrzése. A koncepció az ellenőrzés megerősítésére több új, eddig nem alkalmazott elemet tartalmaz, például az egyes vagyonelemek közhiteles hatósági nyilvántartásokból való igazolását, vagy akár új bejelentési kötelezettségeket. A legmarkánsabb változás, hogy a vagyongyarapodás elfogadható mértékét jelzőképlet alapján látható gazdagodást vagyongyarapodási vizsgálat

követi, ha a gyarapodás túlzónak minősül. A koncepció az ellenőrzést a jelenlegi helyén hagyja, a vagyongyarapodás vizsgálatát az állami adóhatóságra bízva.

Ha az ellenőrzést végző elfogult, segít a jogellenes vagyongyarapodás eltitkolásában, a valótlan vagyonyilatkozattal kapcsolatos jogkövetkezményeket rá is ki kell terjeszteni. Az elmulasztott vagy a valótlan vagyonyilatkozatok esetén a „tévedés” és a „feledékenység” sem elnézhető, nem megengedhető.

Átmeneti szabályokkal azt kell biztosítani, hogy az új rendelkezéseknek megfelelő vagyonyilatkozat az elkövetkezendő időszakra ellenőrzés alapjául szolgálhasson.